

Las Latweeschu draugs.

1841. 5 Merz.

10ta lappa.

Jaunass sinnas.

Is Bauskes. (10 Februar.) Appaksch Leelas-Cezawas suhtija faimneeks trihs falpones pagrabbâ, lai islafoht eepuüschus kartuppelus. Pehz ilga laika meitas wehl ne bija nahkuschas atpakkat. Get zitta faime, winnas mekleht, un beidsoht winnas bes jehga tur pat pee semmes atrohd. Ar doktera palihgr gan wehl isdewahs, diwas no winnahm usmohdinaht, bet trescha ne mohdahs wairs, — palikke nohst. Schi nelaime, — kà taggad skaidri atsöhst — zaur to ween irr notikkuse, ka to deenu preeksch tam leels katls ar kwehlainahm ohglehm bija eenests pagrabbâ, lai kartuppeli ne nosalstoht. Bet ohgku twaiki pa naakti wissu pagrabbu tik aplam bija pahrnehmuschi, ka meitas, eenahkuschas un durris atkal wehl aiswehruschas, tuhlin a preibe wissas trihs, un weenu nobeidse.

Is Warfchawas. Zif jauki irr, kad zilweks pateizigâ prah tâ ne aismirst, ko zits tam labbu darrjis, un tad arri no wissa spehka mekle, tam scho atlihdsinaht. Lassitajs mihtais, mahzees to jel arri no schahs sinnas. — Eeksd Warfchawas ne fenn nahk baggats muischineeks jaunas zeppurneezes bohdê, tur preeksch sawas leelas-mahtes jaunu smukku zeppuri pirk. Pahrraudsijis wissas, un ne sinnadams, kurra gan ta labbaka buhschoht, wisch zeppurneezi luhs, lai schi winnam islafoht to smukaku, jo winna gan pate sawas zeppures labbaki finnahschoht. Islaffa teefscham to wissbrangaku, un to ar sinnau eepak-Tejuise, muischneekam pasneeds. Schis waiza, zif par to ja=makfa; bet winna atbild: jau aismaksata. Kungs brihnojahs: kas tad tè sweschâ bohdê, kur pirmu reisi sawu muhschu eenahzis, preeksch winnu sawu naudu buhs tehrejis? Gribb labprah to sinnahst. Efahkumâ zeppurneeze gan ne gribb fazziht, bet beidsoht stahsta tâ: "Zeenigs leelskungs, jau buhs wairak kà desmit gaddi, tad juhs kahdâ siltâ wassaras deenâ bijat tai leelâ Tehnika dahrsâ un tur apkahrt gahjeet fehrstees. Usnahze jums flahpes, un juhs few pirkat appelsihnes no masas meitinas, kas sawâ kurwi tahdus abholus apkahrt nesse. Bet jums ne bija sihkas naudas lihds, un prassjeet, lai meita, us to selta gabbalu jums isdohdoht, ko juhs winnai deweet. Bet schi wehl ne bija tik dauds eenehmuse, ka to spehje. Nabbadsite sahze raudaht, un kad nu stahstijs, ka winnai mahte gauschi nabbag, un newessela, tad juhs winnai to selta gabbalu atlikkat rohkâ, fazgidami, kad us preekschu winnai tik dauds buhschoht, lai tad isdohdoht. Schi nabbaga

meita, pa teem 10 gaddeem usauguse, ne fenn eedewahs lausibâ ar baggatu wihru, un taggad stahwoht — patte jums, zeenigam leelungam, preefschâ, luhg-dama, lai no wirkas rohkahm to zeppuri preefsch leelas-mahres schehligi pretti nemim, jo tik ween eshoft wehrte, zik wehl no ta selta gabbala nahkotees isdoht.

Is Berlihnes. Tur ne fenn gaddijahs, ka saldats spittali nomirre, un wissa rotte fanahze sawu draugu paglabbah. Jau uslikke sahku us behrehm, pahrklahje belti wirfû un dewahs us kapfehtu. Bet kad tik pußzellâ bija stai-gajuschi, tad spittala fullainis skreeschu nahze vakkat, sauze un luhdse, lai tok tukschu sahku ne ainsnessoh, bet nemmoht to ihstenu lihds, fur mixons teescham eekschâ. Jo ahtrumâ winni sahkus bija pahrmihjusch i un nu oplam ar tukschu skrehje us kappu.

Is Wahzsemmes. Bahdenes walsti, Huhfingenes zeemâ, 9tâ Janwar jauna birgeru meita no 16 gaddeem patte few ar pistohli tihschi noschahwe, kaunedamees pahr to sihmi, kas winnai no dsimfchanas pee veeres bija, un ko zaure doktoru few gan jau bija likkuse isgreest, bet taeschu ne spehjuſe nodisht.

Hannoveres walsti, Nordheimes pilstatâ, 25tâ Janwar wakkarâ laudis eeraudsi-ja jauku debbeſſ=sihmi, kas stundas laiku pastahweja. Pilnam m ehne ſim bija gaifmas-stabs augſchâ un appakſchâ, tik pat platts ka mehnness, bet katrâ puſſe 3 reis garraks. Isſfattijahs gluschi itt ka garram ugguns-stabbam paschâ widdü mehnness buhru bijis eelikts. To nu gan nomannija, ka ſchi sihme, ca pacit ka gittekahrt mehncham dahrs apkahrt, zaure miglu nahkoh. Stabba galli zaure miglu bija ſpurraini, bet mallas bija aſſas, itt ka peh ſchnohres nosahgetas. Ap pulſten 7, kad mehnness wehl wairak usreete un migla wairojahs, debbeſſ=ſhme iſgaiſe.

Darbu-rullis pa mehnſcheem; jeb mahziba, fahdi darbi ſaimneefeeem ar sawu ſaimi iſkatrâ mehnſi pehz fahrtas jaſtrahda.

M e r z m e h n e f i.

(Sahkama puſſe.)

Schinni mehnſi allach mehds laiks nepastahwigs buht, jo johneem falſt, johneem atlaischahs, te ſneeg, te aſkal leetus lihſt; ta deht, ſaimneeki, gahdajeet, ka juhs paschi, juhsu behrni un ſaime allaisch gehrbjatees ar tihrahn un ſau-fahm drehbehm, ſewiſchki, kad us lauka ja-iſeet; jo taggad pee tahta nepa-stahwiga gaiſa mehds dauds neweffelibaſ peemestees, kad sawu meefu labbi ne apkohpj.

No mahjas-darbeem taggad wehrpſchana un aufchana beidsahs; ta deht nu audeklis us ballinaſchanu jaſataifa, wadmalla jaſwell un t. j. pr.

Ja labbiba makkama, tad to taggad pa parwallas laiku itt labbi ware padarriht, woi paschi us ſawahm mahjas dſirnawahm, woi ſudmallâs nodohdam.

Eſals, ja pa waffaru waijadſigs, taggad taſfams.

Saimneeze lai apraugā sawu pagrabu un luhko, ka fehklinezes un zit-tas dehſtijamas ſaknes ſtahwejuſchias. Ja fahdas pohtâ gohjuſchias, tad waijad-tahs labbakas atſchikt ſewiſchki un ſaufas ſmilſis paglabbah.

Pahr lohpu kohpſchanu jo prohjam ja-ruhpejahs un fuhtis labbi ja-wehdina, ka nelabbi twaiki ne ſakrahjahs. Tee, kas ſawas gohwis barro pa-

mihscham ar saufu un atkal ar flapju ehdeenu, tee lai taggad lihds tam laikam, kamehr gannibâ ees, dohd katrai gohwei pa deenu 4 mahrz. seena un 6 mahrz. salmu par saufu ehdeenu un $\frac{1}{2}$ mehru dschwgrauschu ar 3 mehreem es-felu un 3 m. pellawu sapluzzinatus par flapju ehdeenu. (Skattees scho mahzibu Janwar mehnese.) — Bet ja gaddahs, ka gohwis, lai tahs arri kâ labbi kohpj, schinni laikâ paleek nesphezigas, tad waijag' schahdus nesphezigus lohpus se-wischki kohpt, labbaki mittinaht un tahn ne rudsu, bet meeschu un ausu miltus ar dsehreenu doht. Sewischki waijag' ehdamaju ar fahlitu uhdenei aplazzih.

Ja pa wissu seemu lihds schim laikam buhtu gohwis d'sirdinajuschi kuhti, tad tomehr nu pa garrakahn deenahm tahs warrehs laist ahra pee filles, lai jau dabbu wairak favus lohzeckus pastaipiht.

Jehrus, kas taggad sahk paschi ehst, ja=barro ar to wiss' labbako seenu, kamehr prischa sahle nahk, kas jo derriga. Ja preefsch waiflas jehrus paturreet, tad ne nemineet ne kad pirmdsimus, bet allasch ohtrus, treschus u. t. j. pr., ja tee no labbas sortes un ne laischeet agraki ar tekkuleem apeeetees, kamehr jehri jau ohtru gaddâ. — Tohs jehrus, ko preefsch barroschanas paturreet, waijag' rahmiht, kad tee 6 woi 8 mehneshus wezzi un tas tad ja=darra, kad laiks naw pa filtu, nedz pa auksu. — Alita preefsch waiflas geld tikkai 5 gaddus un us 20 aitahm ja=turr 3 tekkuli, kurri arri tik pat ilgi ween derrigi. Merino jehri rotâ deenâ pehz peedsimchanas ja=ehdina ar druszia smalka seena un kad tee paauguschi, tad tahs ar mehrzeteem sirneem, ar ausahni un ausu kuhsleem warr barroht. Kad tee 4 woi 6 neddelas wezzi, tad astes ja=nogreesch starp krumfleem un tai paschâ laikâ ja=rahmi tee auni, ko ne paturr' preefsch waiflas. Pehz 14 woi 16 neddelahm tee no mahtehm ja=atschkeix. Tekkulis no aitahm noschkeixams, kad pußgaddu wezs un tik ohtru gaddâ to warr pee aitahm laist apeeschanahs deht.

Siweni allasch ja=masga, labbi ja=kohpj un ko ne gribb paturreht, tee ja=pahrdohd. Tee, ko preefsch barroschanas paturreet, tik tad ja=rahmi, kad jau $\frac{1}{2}$ gadda wezzi, prohti ruddeni, kad laiks naw tik filts.

Ja lohpu ehdamais sahk peetruekt, tad taggad ja=pahrdohd tee lohpi, kas preefsch pahrdohschanas barroti. Labbi gan buhtu, kad eespehtu tohs turreht lihds Mai mehneshim; jo tad par jo dauds labbaku tirgu marretu pahrdohd.

Gahdajeet, ka sirgi pee spehka turrahs un labbi ehst dabbu; aplazzineet winnu ehdamu ar fahlitu uhdenei, tad pamassaras plimmibas teem lehti ne peesittifees.

Pee lohpu-kohpschanas wehl ja=sinn, ka us 30, 40 woi 50 gohwim weens bullis ja=turr' un schis tik labbi, kâ arri gohwis, naw agraki ja=laisch pee apeeschanahs, kamehr 2 gaddus wezzi. Bullis waiflai geld lihds winsch 7 gaddus paleek wezs, un gohws, lihds ta 7 tellus atnessuse. Preefsch waiflas ismeklejeet tahdu bulli, kam irr platta galwa, peere ar sprohgaineem matteem apauguse, leelos tumsch-mellas azzis, ihfi, bet resni raggi, resnis fakls, leeli, platti gurni, gluddenas spalwa, leelas plattas nahfis, teews un garfch wehders un pats itt bahrgs isskattahs; un gohwi, kam platta peere, leelas gaifchas azzis, plattas, gluddenas ausis, garfch faklis, plats un leels wehders, plats frusts, plaschs tefmens un t. j. pr. — Us 10 woi 12 zuhfahm weens kulis turram, bet schis

apeeschanahs deht pee zuhahm laischams tad, kad 3 gaddus wezs un zuhzene pee kulta laischama, kad ta 2 woi $2\frac{1}{2}$ gadd. wezza. Kad kuilis pahraf pahr 4 gad-deem un zuhka 7 gaddus wezzi, tad waipai wairs ne geld. Preefsch waipas ja-ismekle tahds kuilis, kam ihss, resns wehders, resna galwa, strups snukkis, leelas ausis, resns fakls, masas spohschas azzis un resnas kahjas, — un zuhze-ni, kam bes tahm nu pat isteikahm sihmehm irr leels, plafsch wehders, leeli dser-rokki, un kas 10 siwenus reise atnefs. — Kasas preefsch waipas geld no fawa ohtra lihds astotam gaddam. Ahshi, ko ne preefsch waipas, bet preefsch galkas barro, ohtrâ gaddâ, ihpaschi ruddens pusse rahmijami. — Sirgi irr daschadi, ta, ka winnu plakkas ne usnemmamees schè apraksticht; tik to mahzism, ka chrselim ne buhs preefsch 6ta un Lehwei ne preefsch 5ta gadda laut apeetees. Kad kehwe atnessufahs, tad to ne buhs tik ahri likt pee gruhca darba. Kad kummelfsch 5 mehn. wezs, tad to warr no mahtes atschikt un ar klijahm un labbu feenu ehdinaht. Eerschuku tikkai treschâ gaddâ warr rahmiht (ruhniht), un prohti: pawassarâ, woi ruddeni pee wehfaka laika. Jaunu sirgu ne buhs agrak' likt pee darba, famehr tas $2\frac{1}{2}$ woi 3 gaddus wezs.

A. L.

(Beidsama pusse us preefschu.)

K Grahmatu drikketajs preefschajä lappâ missejahs, tur zittu finna pahr pawad-donu eelidams, ne kâ scho: "us schahs lappas pawaddons laffitajeem druzzin wehl ja-gaida." — Schai lappai pawaddons no wessela bohgena, tur eekschâ finna, kâ ar ewan-geliuma mahzishanu eet Indijeru semmë, Tinnerwelli walsti.

Sinna, zif naudas 5. Merz = mehn. deenâ 1841 eeksch Rihges mafaja par daschahm prezzehm.

Mafaja:	Sudr. naudâ. Rb. K.	Mafaja:	Sudr. naudâ. Rb. K.
Par		Par	
1 puhrurudsu, 116 mahrzianus fmaggū	1 80	1 pohdu (20 mahrzineem) wasku	7 —
— meeschu, 100 mahrzin. fmaggū	1 20	— tabaka — — — — —	— 65
— kweeschu, 128 mahrzin. fmaggū	3 75	— freeesta — — — — —	3 —
— ausu — — — — —	— 90	— dsefses — — — — —	— 75
— strau — — — — —	1 60	— linnu, frohna — — — —	2 —
— rupju rudsu-miltu — — —	1 80	— brakka — — — —	1 80
— bihdeletu rudsu-miltu — —	2 50	— fannepu — — — —	— 90
— bihdeletu kweeschu-miltu — —	4 —	— schlikhtu appinu — — —	2 —
— meeschu-putraimu — — —	1 90	— neschlikhtu jeb prezzes appinu	1 —
— eefala — — — — —	1 20	— muzzu filku, eglu muzzâ — —	7 75
— linnu-sehklas — — — —	2 50	— lasdu muzzâ — —	8 —
— fannepu-sehklas — — —	1 60	— smalkas fahls — — —	4 25
1 wesumu seena, 30 pohdus fmaggū	3 —	— rupjas baltas fahls — —	4 50
barrotu wehrschu galku, pa pohdu —	1 20	— wahli brandwihna, pussdegga —	9 50
		— diwdeggä —	12 —

Brihw drickeht. No Widsemmes General-gubbernemente pusses:

Dr. E. E. Napiersky.